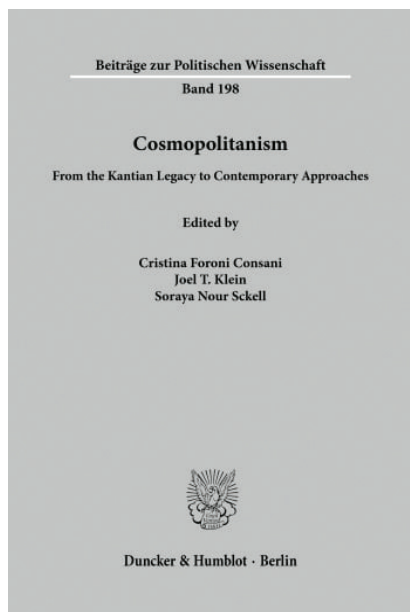

Cristina Foroni Consani, Joel T. Klein, Soraya Nour Sckell (Eds.), 2021. *Cosmopolitanism: From the Kantian Legacy to Contemporary Approaches*. Berlin: Duncker & Humblot. 326 s. ISBN 978-3-428-18460-6 (Print). ISBN 978-3-428-58460-4 (E-Book).

Kozmopolitizmus má v otázkach sociálnej a politickej filozofie svoje presvedčivé miesto, na čo poukazuje aj tento zborník. Jeho predmetom sú otázky, týkajúce sa migrácie, stretu kultúr alebo svetovej pandémie a jej dopadu na spoločnosť. Objavujú sa aj nové fenomény ako „glokalizácia“ (globálne v lokálnom) alebo budovanie svetoobčianstva naprieč hranicami. Zborník je technicky rozdelený na dve sekcie, pričom prvá sa sústreďuje na analýzu moderných teórií kozmopolitizmu, aplikovaných na otázky bohatstva, trvania mieru, práva cudzincov a pod. Druhá časť skúma kozmopolitizmus z perspektívy súčasných filozofických a interdisciplinárnych koncepcií (Habermas, Dworkin), pričom samostatné kapitoly sa venujú aj súčasným globálnym témam, ako napr.: pandémia, migrácia, klimatické zmeny či chudoba. Tematicky sú príspevky charakterizované podľa piatich koncepcií svetoob-

čianstva, a to, odpovedajúc na otázky o pozícii ľudskej identity vo verejnom živote, hľadanie cesty obohatenia lokálnej demokracie o kozmopolitný horizont či o možnostiach, ako posunúť ľudstvo nad národné občianstvo, ak nedisponujeme prostriedkami pre akékoľvek formálne kozmopolitné občianstvo.

Prvá dimenzia uvažovania, zaoberajúca sa otázkou ľudskej identity, ponúka pre svetoobčianstvo koncepcie, ktoré zohľadňujú jeho problémové vzťahy v súvislosti s nacionalizmom, rasizmom či sexizmom v špecifickom kontexte vzniku násilia ako donucovacieho dôsledku exkluzívnych identít tých občanov, ktorí sa hlásia k spoločenskej nálepke „my“, pričom dochádza k vylúčeniu ostatných jednotlivcov. Príspevky z tejto oblasti sa pohybujú na rozhraní hodnôt: uvažujeme buď v sfére verejného priestoru, ktorý odzrkadľuje univerzálne hodnoty s neutrálnym postojom k sociálnym a kultúrnym prvkom, dávame dôraz na uznanie partikularít v záležitostiach spravodlivosti, alebo fungujeme cez tzv. „prenos“, ktorý vytvorí úspešnú komunikáciu bez toho, aby existovali vopred stanovené paradigmy kódov. Významnú rolu tu zohráva otázka etiky: koncept Kantovho prechodu od prirodzeného stavu k svetovej republike bude podľa J. T. Kleina postupovať cez dospievanie a kultúrny rozvoj. Jej funkciou bude regulovať akékoľvek narušenie právnej slobody jednotlivcov a členských štátov, teda nebude sa zaoberať len vojenskými konfliktami medzi federatívnymi štátmi, ale bude regulovať to, čo narúša rovnosť miery slobody, napr. zavedenie minimálnej mzdy pre všetkých členov, regulácia uhlíkových emisií a pod. Každý človek by v tejto svetovej republike mal základné práva a bol by pod rovnakými zákonmi, čo by však neznamenal homogenizáciu kultúr, ako by sa mohli niektorí domnievať, keďže by išlo len o právny koncept. Všetky štáty by dosiahli taký stupeň rozvoja, pri ktorom by ich občania chápali svoju morálnu povinnosť prekonať divošskú slobodu s cieľom dosiahnuť občiansku slobodu svetoobčana. Otázkou naďalej zostáva, do akej miery je možné dosiahnuť rozvoj tejto morálnej povinnosti v prípadoch, ktoré si najprv vyžadujú budovanie kritického myslenia v spoločnosti plnej dezinformácií.

Dôležitou sekciou je aj tá, ktorá sa venuje otázke zohľadnenia kozmopolitných teórií v lokálnej politike. Pri uvažovaní o kozmopolitnom rozmere lokálnej politiky musíme rozmýšľať o hodnotách, ktoré rešpektujú prostredie a práva občana bez ohľadu na jeho občianstvo, a to aj pre budúce generácie. Riešenie, ktoré nám zborník ponúka, je v *kozmpolitizácii lokálnej politiky*, ktorá zohľadní politické práva všetkých občanov, žijúcich na jej území, nehľadiac na ich občianstvo (ako *posolstvo* svetoobčianstva). Nezabúdajúc na otázku migrácie, príspevky svojím obsahom konštruujú vznik novej formy

občianstva – tzv. *sieťového občianstva*, ktoré by posunulo kozmopolitizmus ku *kozmpolitike*. Tá sa však sústreďuje viac na politickú spoluúčasť ako na konsenzus. Pri súčasnom vzostupe komunikácie cez sociálne siete či pri robotizácii (nehovoriac o umelej inteligencii) je táto myšlienka dôležitá pre nasledujúce vývojové etapy sociálnej či politickej sféry občianstva, ktoré budú v nasledujúcom období podrobené problematickým otázkam o potrebe svojho sebaurčenia či svojej redefinície.

Myšlienka kozmopolitného zákona so sebou prináša zohľadnenie menšinových práv, environmentálneho zákona či dedičstva ľudskosti. Takýto zákon sa od medzinárodného zákona odlišuje v rozsahu svojej pôsobnosti: zaručil by občanovi právo ohradiť sa voči štátu či medzinárodným fóram, voči jednotlivcom bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Existujú prípady, v ktorých je subjekt medzinárodného práva plne kompatibilný s jednotlivcom štátnej teórie medzinárodného práva, no vyžaduje sa dôsledná revízia celej legislatívy, aby sa vylúčili odchýlky v prípadoch, pri ktorých ku spomínanému stotožneniu nedochádza. Výhodou kozmopolitného práva je aj jeho kritérium legitimacy v otázkach výkonu kozmopolitného občianstva, keď má toto právo moc *delegitimizovať* tie združenia, pri ktorých dochádza ku utláčaniu ich členov alebo vylučovaniu ostatných, čo by mohlo predstavovať účinný prostriedok aj v boji proti pozitívnej diskriminácii. Nemenej dôležitou je aj dimenzia, ktorá sa v zborníku zaoberá víziou univerza, v ktorom má každý prírodný fenomén svoje miesto, teda mieri k otázkam životného prostredia a ku vzťahu medzi človekom a prírodou. Konzum spoločnosti má čoraz širší dosah na ekológiu, preto je potrebné uvažovať o environmentálnom svedomí či environmentálnych zločinoch.

Zborník pútavo poukazuje na otázky kozmopolitizmu, ktoré sa ozývajú vo sférach politickej či sociálnej filozofie, a prináša reflexiu potrebnú pre znovuvytvorenie doteraz vyčerpaných odpovedí. Kozmopolitizmus stojí so svojimi koncepciami pred fenoménmi, ktoré menia súčasnú politiku rapidným tempom, preto považujem zborník za hodnotné dielo nových perspektív Kantovho svetoobčianstva.

Mgr. Andrea Miškocová

University of Prešov

Faculty of Arts

Prešov, Slovakia

andrea.miskocova@smail.unipo.sk

ORCID ID: 0000-0002-9662-5085